

Розділ 1

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ ШКОЛИ

CHAPTER 1

ACTUAL ISSUES OF THE HIGHER EDUCATION

УДК: 378.011.3-051:005.336.2]:377
DOI: 10.31376/2410-0897-2025-1-57-10-15

ЗМІСТ СТРУКТУРНИХ КОМПОНЕНТІВ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНИХ ПРОГРАМ

Кузьмінський Анатолій Іванович

доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України,
професор кафедри педагогіки, психології, соціальної роботи та менеджменту
Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка
e-mail: anatoliy230743@ukr.net
ORCID ID: 0000-0001-9338-1882

Самуць Тетяна Володимирівна

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка
e-mail: tatjana12samv@gmail.com
ORCID ID: 0000-0003-1575-6989

У статті досліджено стан формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання, розглянуто зміст фахової підготовки сучасного педагога професійного навчання, проаналізовано освітньо-професійні програми низки національних закладів вищої освіти, які здійснюють підготовку бакалаврів із професійної освіти за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями). Розкрито зміст структурних компонентів професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання: ціннісно-мотиваційного, інтелектуально-когнітивного, комунікативного, діяльнісного, рефлексійно-оцінного.

Ключові слова: професійна компетентність, майбутній педагог професійного навчання, фахова підготовка, освітньо-професійна програма, структурні компоненти професійної компетентності.

Постановка проблеми. У Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року зазначено, що «стратегічним баченням модернізації професійної (професійно-технічної) освіти є створення достатніх умов для становлення здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти як усебічно розвинених особистостей, кваліфікованих робітників, формування у них ціннісних орієнтацій і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, здатних до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству задля реалізації власного потенціалу та забезпечення сталого розвитку України» [1]. Однією з таких умов є забезпечення закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти педагогами професійного навчання з високим рівнем сформованості професійної компетентності. Тому, незважаючи на складні соціально-економічні умови України, модернізація фахової підготовки педагога професійного навчання залишається надзвичайно актуальною проблемою національної системи професійної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Досліджуючи сучасний стан формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання, здійснено аналіз результатів досліджень учених, що стосуються проблеми реалізації компетентнісного підходу під час організації та здійснення фахової підготовки майбутніх фахівців. Так, фундаментальні основи і теоретико-методичні засади їхньої фахової підготовки і професійної діяльності розкрили у своїх працях С. Артюх, Н. Ничкало, С. Щербак, Р. Гуревич, В. Козаков, А. Кузьмінський, Л. Лук'янова, В. Радкевич, О. Пометун, С. Солдатенко та ін.

Окремим аспектам фахової підготовки майбутніх педагогів професійного навчання присвятили свої праці А. Бермус, І. Бех, Б. Вовк, Л. Гриневич, М. Гриньова, Г. Ігнатенко, В. Ковальчук, В. Опанасенко, О. Спірін, А. Хуторський та ін.

Обґрунтуванню сучасних підходів у реалізації фахової підготовки майбутніх педагогів

професійного навчання присвячені праці: у галузі вищої освіти – В. Андрущенко, В. Кременя, С. Ніколасенка, Г. Селевка та ін.; у галузі професійної освіти – С. Батишева, О. Дубасенюк, О. Коваленко, В. Ковальчука, В. Курок, Н. Ничкало, В. Радкевич, О. Щербак та ін.

Метою статті є визначення змісту та структури професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до Закону України «Про вищу освіту», згідно з принципом автономії та самоврядування заклади вищої освіти здійснюють підготовку бакалаврів у межах ліцензованих спеціальностей на основі самостійно розроблених відповідно до стандарту вищої освіти спеціальності й упроваджених в освітній процес освітньо-професійних програм. Стандарт вищої освіти розробляється відповідно до Національної рамки кваліфікацій та визначає сукупність вимог до освітніх програм спеціальності одного рівня вищої освіти, забезпечуючи таким чином модернізацію структури, змісту та організації освітнього процесу на засадах компетентнісного підходу [2, 3].

З огляду на це в Стандарті вищої освіти України першого (бакалаврського) рівня галузі знань 01 Освіта / Педагогіка спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями), який затверджено і введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 21.11.2019 р. № 1460, визначено перелік загальних і спеціальних (фахових, предметних) компетентностей і програмних результатів навчання, спільних для всіх спеціалізацій. Таким чином, освітні програми всіх закладів вищої освіти України побудовано на основі компетентнісного підходу та з урахуванням методичних рекомендації щодо розроблення й оновлення освітніх програм відповідно до вимог статті 44 Закону України «Про освіту» в редакції від 15.11.2024 р. № 2145-VIII, статті 10 Закону України «Про вищу освіту» в редакції від 17.11.2024 р., постанов КМУ України «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти» від 30.11.2015 р. № 1187 (із змінами, внесеними Постановою № 365 КМУ від 24.03.2021 р.), «Про утворення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти» (редакція від 30.01.2024 р. № 244), Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area)» (ESG – 2015) [4].

У Національній рамці кваліфікацій України інтегральна компетентність визначається відносно системного і структурованого за компетентностями опису відповідного кваліфікаційного рівня [5]. Вона окреслює основну здатність бакалаврів – майбутніх педагогів професійного навчання, конкретизується низкою загальних і спеціальних (фахових, предметних) компетентностей. Результати аналізу освітньо-професійних програм Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка [9], Української інженерно-педагогічної академії [10], Навчально-реабілітаційного закладу вищої освіти «Кам'янець-Подільський державний інститут» [7], Херсонського державного університету [6], Державного вищого навчального закладу «Український державний хіміко-технологічний університет» [8] засвідчили, що інтегральна компетентність потрактовується однаково у всіх програмах відповідно до Стандарту вищої освіти України першого (бакалаврського) рівня спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) і визначається в такому формулюванні: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в професійній освіті, що передбачає застосування певних теорій і методів педагогічної науки та інших наук відповідно до спеціалізації, і характеризується комплексністю й невизначеністю умов.

Таким чином, метою реалізації вищезазначених освітніх програм є підготовка висококваліфікованих, конкурентоздатних педагогів професійного навчання, здатних до розв'язування складних спеціалізованих задач у сфері професійної діяльності – чи то професійна підготовка технічних фахівців, кваліфікованих робітників у сфері технологій виробництва і переробки продуктів сільського господарства, машинобудування, електроенергетики [6, 7, 8, 9, 10], чи то у сфері харчових технологій, торгівлі та послуг [10].

З метою з'ясування стану формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання було здійснено аналіз освітньо-професійних програм [6, 7, 8, 9, 10], навчальних планів, робочих програм навчальних дисциплін закладів вищої освіти України, які здійснюють підготовку бакалаврів за спеціальністю 015 Професійна освіта спеціалізацією 015.37 Професійна освіта (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології) і присвоюють освітню та професійну кваліфікацію «Бакалавр із професійної освіти. Педагог професійного навчання (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції)», або «Бакалавр з професійної освіти (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології)», або «Бакалавр з професійної освіти за спеціалізацією аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології» тощо.

Загальні компетентності освітньо-професійних програм закладів вищої освіти варіюють від одинадцяти (відповідають Стандарту спеціальності [11; 12]) до дванадцяти – доповнені компетентності,

визначені університетом, а саме: здатність до наукового розуміння закономірностей психічного життя людини, індивідуальної та групової поведінки, особливостей внутрішнього розвитку людей, природи їхніх здібностей і потреб шляхом осмислення правил формування й функціонування психічних станів і процесів особистості, пізнання інших людей і самопізнання, збагачення творчого вдосконалення людини завдяки взаємодії людей один з одним [8]; здатність до самостійного визначення й аналізу закономірностей історико-культурних явищ і суспільних процесів в Україні в контексті європейського та світового простору [6].

Із низки загальних компетентностей виокремимо ті, якими, на нашу думку, має володіти професійно компетентний майбутній педагог професійного навчання: здатність зберігати й примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної галузі, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види й форми рухової активності для активного відпочинку і ведення здорового способу життя; здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; здатність спілкуватися іноземною мовою; здатність ухвалювати обґрунтовані рішення; здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології; здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями; здатність працювати в команді; цінування і повага різноманітності й мультикультурності.

Фахові (предметні, спеціальні) компетентності проаналізованих ОП закладів вищої освіти містять знання, конкретизовані відповідно до спеціалізації. Вони є необхідною умовою здійснення успішної професійної діяльності майбутніми педагогами професійного навчання. Саме тому проаналізуємо їх крізь призму структурних компонентів професійної компетентності, а саме: ціннісно-мотиваційного, інтелектуально-когнітивного, комунікативного, діяльнісного, рефлексійно-оцінного.

Ціннісно-мотиваційний складник професійної компетентності, утворений професійними інтересами, мотивами, потребами і цінностями майбутніх педагогів професійного навчання, ставленням до себе, до інших, до навколишнього світу, до професійної діяльності, не відображено окремо у фахових здатностях чи програмних результатах навчання освітньо-професійних програм вітчизняних закладів вищої освіти, а забезпечується загальними компетентностями.

Інтелектуально-когнітивний складник утворено низкою здатностей, визначених Стандартом вищої освіти України першого (бакалаврського) рівня спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) [12], а саме: здатність застосовувати освітні теорії та методології в педагогічній діяльності; здатність забезпечити формування в здобувачів освіти цінностей громадянськості і демократії; здатність керувати навчальними / розвивальними проектами; здатність реалізовувати навчальні стратегії, засновані на конкретних критеріях для оцінювання навчальних досягнень; здатність аналізувати ефективність проектних рішень, пов'язаних із добром, експлуатацією, удосконаленням, модернізацією технологічного обладнання та устаткування галузі сільськогосподарського виробництва відповідно до спеціалізації «Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології»; здатність здійснювати професійну діяльність із дотриманням вимог законодавства, стандартів освіти і внутрішніх нормативних документів закладу освіти; здатність упроваджувати ефективні методи організації праці відповідно до вимог екологічної безпеки, безпеки життєдіяльності та охорони і гігієни праці; здатність використовувати в професійній діяльності основні положення, методи, принципи фундаментальних і прикладних наук; здатність виконувати розрахунки технологічних процесів у сфері аграрного виробництва та переробки сільськогосподарської продукції; здатність збирати, аналізувати й інтерпретувати інформацію (дані) відповідно до спеціалізації «Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології»; здатність забезпечити якість освіти і управління діяльністю закладу освіти відповідно до спеціалізації «Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології» [6; 7; 8; 9; 10].

Ураховуючи візію та регіональні особливості фахової підготовки майбутніх педагогів професійного навчання у вищезазначених вітчизняних закладах вищої освіти, визначено унікальні здатності, на формування яких спрямовано освітні програми: здатність застосовувати педагогічні знання щодо етапів розвитку особистості, самостійно організувати й контролювати особистісний і професійний розвиток, формулювати цілі власної діяльності з урахуванням суспільних, державних і виробничих інтересів професійного циклу [6; 8]; здатність розв'язувати широке коло проблем і задач у процесі вирощування сільськогосподарських культур через розуміння їх біологічних особливостей і використання як теоретичних, так і практичних методів [6; 8]; здатність використовувати професійні знання з організації та управління технологічним процесом у галузі аграрного виробництва, переробки сільськогосподарської продукції та виробництва харчових продуктів [7]; здатність застосовувати базові знання з економіки, організації та маркетингу в аграрному виробництві, переробці сільськогосподарської продукції та харчовій промисловості [10] тощо.

Комунікативний складник утворений низкою фахових (предметних, спеціальних) компетентностей, таких як: здатність забезпечити формування в здобувачів освіти цінностей громадянськості й демократії;

здатність керувати навчальними / розвивальними проектами; здатність використовувати сучасні інформаційні технології і спеціалізоване програмне забезпечення та інтегрувати їх в освітнє середовище; здатність здійснювати професійну діяльність з дотриманням вимог законодавства, стандартів освіти і внутрішніх нормативних документів закладу освіти; здатність збирати, аналізувати й інтерпретувати інформацію (дані) відповідно до спеціалізації «Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології» тощо [6; 7; 8; 9; 10].

Діяльнісний складник професійної компетентності простежується в низці фахових (предметних, спеціальних) компетентностей: здатність застосовувати освітні теорії й методології в педагогічній діяльності; здатність забезпечити формування в здобувачів освіти цінностей громадянськості і демократії; здатність використовувати сучасні інформаційні технології і спеціалізоване програмне забезпечення та інтегрувати їх в освітнє середовище; здатність реалізовувати навчальні стратегії, засновані на конкретних критеріях для оцінювання навчальних досягнень; здатність аналізувати ефективність проектних рішень, зв'язаних із добором, експлуатацією, удосконаленням, модернізацією технологічного обладнання й устаткування галузі сільськогосподарського виробництва відповідно до спеціалізації «Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології»; здатність використовувати відповідне програмне забезпечення для розв'язання професійних завдань відповідно до спеціалізації «Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології»; здатність упроваджувати ефективні методи організації праці відповідно до вимог екологічної безпеки, безпеки життєдіяльності та охорони і гігієни праці; здатність виконувати розрахунки технологічних процесів у сфері аграрного виробництва та переробки сільськогосподарської продукції; здатність управляти комплексними діями / проектами, відповідати за прийняття рішень у непередбачуваних умовах і професійний розвиток здобувачів освіти й підлеглих; здатність збирати, аналізувати й інтерпретувати інформацію (дані) відповідно до спеціалізації «Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології»; здатність забезпечити якість освіти та управління діяльністю закладу освіти відповідно до спеціалізації «Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології» [6; 7; 8; 9; 10]; здатність організовувати роботу й забезпечувати адміністративне управління виробничими підрозділами, які здійснюють технічне забезпечення агропромислового виробництва відповідно до реалізації правових вимог безпеки дорожнього руху [7]; здатність управління безпекою руху на автомобільному транспорті та проведення експертизи транспортних пригод [10]; здатність розробляти нові й удосконалювати існуючі технології галузі; обирати машини і обладнання, що використовуються в галузі тощо [10].

Формування *рефлексійно-оцінного складника* професійної компетентності майбутнього педагога професійного навчання відбувається в процесі оволодіння такими здатностями: реалізовувати навчальні стратегії, засновані на конкретних критеріях для оцінювання навчальних досягнень; управляти комплексними діями / проектами, відповідати за прийняття рішень у непередбачуваних умовах і професійний розвиток здобувачів освіти й підлеглих; забезпечити якість освіти та управління діяльністю закладу освіти відповідно до спеціалізації «Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології» [6; 7; 8; 9; 10]; застосовувати педагогічні знання щодо етапів розвитку особистості, самостійно організовувати й контролювати особистісний і професійний розвиток, формулювати цілі власної діяльності з урахуванням суспільних, державних і виробничих інтересів професійного циклу [6; 8] тощо.

Отже, компетентності, представлені в ОПП утворюють п'ять компонентів професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання: ціннісно-мотиваційний, інтелектуально-когнітивний, комунікативний, діяльнісний, рефлексійно-оцінний. Зазначимо також, що такі складники, як ціннісно-мотиваційний і комунікативний значною мірою зумовлюються загальними компетентностями, зокрема: ціннісно-мотиваційний складник – здатністю реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні; здатністю зберігати й примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної галузі, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види й форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя; здатністю вчитися і оволодівати сучасними знаннями; цінуванням і повагою різноманітності й мультикультурності; здатністю виявляти ініціативу й підприємливість; усвідомленням рівних можливостей і гендерних проблем; комунікативний складник – здатністю спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; здатністю спілкуватися іноземною мовою; навичками використання інформаційних і комунікаційних технологій; здатністю працювати в команді, усвідомленням рівних можливостей і гендерних проблем тощо.

Висновки. Отже, здійснений нами аналіз освітньо-професійних програм і нормативних документів дає підстави стверджувати, що наразі модернізація фахової підготовки майбутніх педагогів професійного навчання здійснюється відповідно до вимог стандартів, нових вимог, продиктованих потребами роботодавців, інноваційних змін в економіці й суспільстві, упровадження нових технологій, вимог до професійної компетентності майбутніх фахівців і педагогів професійного навчання. У цілісній структурі професійної компетентності гармонійно сполучаються і взаємодіють професійно-педагогічні знання, уміння і практичні навички, ціннісні орієнтації, потреби і мотиви, високоефективне виконання трудових функцій у закладах професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти, що відповідає ціннісно-мотиваційному, інтелектуально-когнітивному, комунікативному, діяльнісному та рефлексійно-оцінному складникам. Усі зазначені структурні компоненти перебувають у взаємній єдності й зумовленості та загалом визначають змістове наповнення професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання.

Список використаної літератури

1. Про затвердження плану заходів на 2020–2027 роки із запровадження Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 29.04.2020 № 508-р. URL: <http://surl.li/oxthpr> (дата звернення: 24.02.2025).
2. Кузьмінський А. Цифрова трансформація професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури в умовах змішаного навчання. *Естетика і етика педагогічної дії*. 2023. Вип. 28. С. 209–221.
3. Самусь Т. В. Фахова підготовка майбутніх педагогів професійного навчання та напрями її модернізації. *Наука і техніка сьогодні. Серія: Педагогіка*. 2024. № 9 (37). С. 440–452.
4. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG). Київ : ТОВ «ЦС», 2015. 32 с.
5. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій : постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1341: станом на 25 черв. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/519-2020-п#Text> (дата звернення: 24.02.2025).
6. Освітньо-професійна програма «Професійна освіта (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології)». Івано-Франківськ : ХДУ, 2023. URL: <https://surl.li/zrvmxj> (дата звернення: 13.01.2025).
7. Освітньо-професійна програма «Професійна освіта (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології)». Кам'янець-Подільський : ПДУ, 2024. URL: <https://surl.li/fflukl> (дата звернення: 21.02.2025).
8. Освітньо-професійна програма «Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології». Дніпро : ДВНЗ УДХТУ, 2021. URL: <https://surl.li/npiwlr> (дата звернення: 18.02.2025).
9. Освітньо-професійна програма «Професійна освіта (Технологія виробництва і переробки продуктів сільського господарства)». Глухів : ГНПУ ім. О. Довженка, 2023. URL: <https://surl.li/bfgdrt> (дата звернення: 04.02.2025).
10. Освітньо-професійна програма «Професійна освіта (Транспорт)». Харків: УПІА, 2023. URL: <https://surl.li/sfsoud> (дата звернення: 09.01.2025).
11. Професійний стандарт «Педагог професійного навчання» : наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 20.06.2020 р. № 1182.
12. Стандарт вищої освіти України перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 01 – «Освіта / Педагогіка», спеціальність 015 – «Професійна освіта (за спеціалізаціями)» : наказ Міністерства освіти і науки України від 21.11.2019 р. № 1460.

STRUCTURAL COMPONENTS OF FUTURE VOCATIONAL EDUCATION TEACHERS' PROFESSIONAL COMPETENCE

Kuzminskyi Anatolii

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Professor of the Department of Pedagogy, Psychology, Social Work and Management
Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University

Samus Tetiana

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Vocational Education and
Agricultural Production Technology
Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University

Introduction. *The strategic vision for modernizing vocational (vocational-technical) education is creating sufficient conditions for the development of vocational (vocational-technical) education students as comprehensively developed individuals and qualified workers. It aims to shape their value orientations and the competencies necessary for successful self-realization, fostering responsible citizens capable of making conscious social choices and directing their activities for the benefit of others and society. This contributes to realizing their potential and ensuring Ukraine's sustainable development. One of the key conditions for this is providing vocational (vocational-technical) and professional pre-higher education institutions with vocational education teachers who possess a high level of professional competence.*

Purpose. *The purpose of this article is to define the content and structure of the professional competence of future vocational education teachers.*

Methods. Analysis of practical problem, recent researches and publications; generalization of the results of the study.

Results. The study examines the current state of the formation of future vocational education teachers' professional competence. It includes an analysis of research findings and state regulatory documents on vocational education that address the implementation of a competence-based approach in organizing and conducting professional training for future specialists.

Originality. Educational-professional programs, curricula, and course syllabi of Ukrainian higher education institutions that train bachelor's degree students in the specialty 015 Vocational Education (by specializations) were analyzed to assess the formation of future vocational education teachers' professional competence. The article reveals the content of the structural components of future vocational education teachers' professional competence, including the value-motivational, intellectual-cognitive, communicative, activity-based, and reflexive-evaluative components.

Conclusion. Our analysis of educational-professional programs, curricula, and regulatory documents proves that the modernization of professional training for future vocational education teachers is currently being carried out in accordance with standards, new employer requirements, innovations in the economy and society, the implementation of new technologies, and the evolving requirements for future vocational education teachers' professional competence. The holistic structure of professional competence harmoniously integrates and interconnects professional-pedagogical knowledge, skills, practical abilities, value orientations, needs, and motivations. It ensures the high-efficiency performance of professional functions in vocational (vocational-technical) and professional pre-higher education institutions, aligning with the value-motivational, intellectual-cognitive, communicative, activity-based, and reflexive-evaluative components.

Key words: professional competence, future vocational education teacher, professional training, educational-professional program, structural components of professional competence.

References

1. Rozporiadzhennia Kabinetu ministriv Ukrainy «Pro zatverdzhennia planu zakhodiv na 2020-2027 roky iz zaprovadzhennia Kontseptsii realizatsii derzhavnoi polityky u sferi profesiinoi (profesiino-tekhnichnoi) osvity «Suchasna profesiina (profesiino-tekhnichna) osvita» na period do 2027 roku» [Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On approval of the action plan for 2020-2027 for the implementation of the Concept for the implementation of state policy in the field of vocational (vocational) education «Modern vocational (vocational) education» for the period until 2027»]. URL: <http://surl.li/oxthp> [in Ukrainian].
2. Kuzminskyi, A. (2023). Tsyfrova transformatsiia profesiinoi pidhotovky maibutnix uchyteliv fizychnoi kultury v umovakh zmishanoho navchannia. [Digital transformation of professional training of future teachers of physical culture in conditions of mixed education]. *Estetyka i etyka pedahohichnoi dii – Aesthetics and ethics of pedagogical action*, 28, 209-221. [in Ukrainian].
3. Samus, T. V. (2024). Fakhova pidhotovka maibutnix pedahohiv profesiinoho navchannia ta napriamy yii modernizatsii. *«Nauka i tekhnika sohodni*, 9 (37), 440 – 452. [in Ukrainian].
4. Standarty i rekomendatsii shchodo zabezpechennia yakosti v Yevropeiskomu prostori vyshchoi osvity [Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG)]. (2015). K.: CS Ltd. [in Ukrainian].
5. Pro zatverdzhennia Natsionalnoi ramky kvalifikatsii [On the approval of the National Qualifications Framework]. (2020). Resolution of the Cabinet of Ministers of 23.11.2011 No. 1341 from June 25. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/519-2020-#Text> [in Ukrainian].
6. Osvitno-profesiina prohrama «Profesiina osvita (Ahrame vyrobnytstvo, pererobka silskohospodarskoi produktsii ta kharchovi tekhnolohii)» [Educational and professional program «Professional Education (Agricultural Production, Processing of Agricultural Products and Food Technologies)»]. (2023). Ivano-Frankivsk: KhDU. URL: <https://surl.li/zpvmxj> [in Ukrainian].
7. Osvitno-profesiina prohrama «Profesiina osvita (Ahrame vyrobnytstvo, pererobka silskohospodarskoi produktsii ta kharchovi tekhnolohii)» [Educational and professional program «Professional Education (Agricultural Production, Processing of Agricultural Products and Food Technologies)»]. (2024). Kamianets-Podilskyi: PDU. URL: <https://surl.li/flukl> [in Ukrainian].
8. Osvitno-profesiina prohrama «Ahrame vyrobnytstvo, pererobka silskohospodarskoi produktsii ta kharchovi tekhnolohii» [Educational and professional program «Agricultural production, processing of agricultural products and food technologies»]. (2021). Dnipro: DVNZ UDKHTU. URL: <https://surl.li/npiwlr> [in Ukrainian].
9. Osvitno-profesiina prohrama «Profesiina osvita (Tekhnolohiia vyrobnytstva i pererobky produktiv silskoho hospodarstva)» [Educational and professional program «Vocational education (Technology of production and processing of agricultural products)»]. (2023). Hlukhiv: HNPU im. O. Dovzhenka. URL: <https://surl.li/bfgdrt> [in Ukrainian].
10. Osvitno-profesiina prohrama «Profesiina osvita (Transport)» [Educational and professional program «Professional Education (Transport)»]. (2023). Kharkiv: UIPA. URL: <https://surl.li/sfsoud> [in Ukrainian].
11. Profesiinyi standart «Pedahoh profesiinoho navchannia [Professional standard «Vocational training teachers»] (2020). Order of the Ministry of economic development, trade and agriculture of Ukraine from June 20, №182. [in Ukrainian].
12. Standart vyshchoi osvity Ukrainy pershyi (bakalavrskiy) riven, haluz znan 01 – «Osvita / Pedahohika», spetsialnist 015 – «Profesiina osvita (za spetsializatsiiamy)» [Standard of higher education of Ukraine first (bachelor) level, field of knowledge 01 – «Education / Pedagogy», specialty 015 – «Professional education (by specializations)»]. (2019). Approved and enacted by the Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine No. 1460 dated November 21, 2019). [in Ukrainian].

